

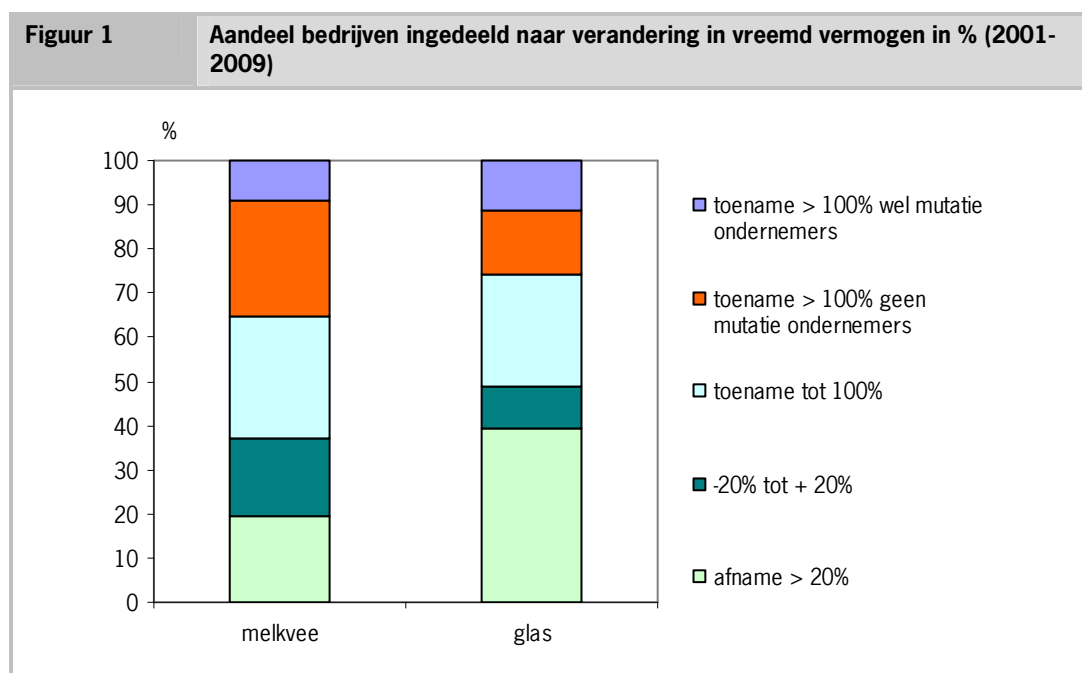
Groei bedrijven gaat gepaard met verhoging schuldenlast

Kees de Bont en Hennie van der Veen

In de loop van de jaren neemt het vreemd vermogen van een bedrijf, ofwel de schulden, toe of af. Interessant hierbij is of met de verandering in schuldenpositie ook andere kenmerken van bedrijven samenhangen. Een analyse voor de melkveehouderij en de glastuinbouw laat enkele opmerkelijke zaken zien.

Indeling bedrijven

Figuur 1 laat aan de hand van de gegevens van de bedrijven die aan het Informatienet deelnemen¹, zien welk deel van de bedrijven hun schuld veel of weinig heeft zien af- of toenemen. Hiertoe is het vreemd vermogen in 2009 per bedrijf vergeleken met de situatie in 2001. Meer dan 60% van de melkveehouders en iets meer dan 50% van de glastuinbouwers heeft het vreemd vermogen met meer dan 20% zien stijgen. Bij de groep van bedrijven die de schuld hebben verdubbeld in de jaren 2001-2009 zijn de bedrijven die in die jaren een andere ondernemer (opvolger of verandering in de samenstelling van de maatschap) hebben gekregen, onderscheiden.

Groei van schuld en bedrijf

Bij de melkveebedrijven en de glastuinbouwbedrijven is de gemiddelde omvang van het bedrijf alleen duidelijk toegenomen voor de groepen bedrijven met een toename van de schuld met meer dan 100% (tabel 1 en tabel 2).

¹ Dit zijn bedrijven die gedurende de periode 2001-2009 in de steekproef hebben gezeten. Het betrof 60 glastuinbouw- en 175 melkveebedrijven. Dit hoeft niet representatief te zijn voor alle bedrijven.

De melkvee- en glasbedrijven met een schuldtoename van 20 tot 100% zijn gemiddeld veel minder gegroeid. Zowel de melkvee- als de glasbedrijven die hun schuld (met meer dan 20%) hebben zien oplopen zijn gemiddeld groter dan de bedrijven die qua hoogte van de financiële schuld weinig toename of een daling kennen.

Tabel 1 Kenmerken van melkveebedrijven, ingedeeld naar verandering vreemd vermogen					
	afname > 20%	-20% tot + 20%	toename tot 100%	toename > 100% wel mutatie ondernemers	toename > 100% geen mutatie ondernemers
Mutatie schuld (*1.000)	-140	5	378	806	644
Schulden 2001 (*1.000)	292	501	685	462	290
Schulden 2009 (*1.000)	152	507	1063	1268	934
Aantal melkkoeien 2001	58	60	75	67	64
Aantal melkkoeien 2009	58	63	87	95	91
Leeftijd oudste ondernemer 2001	49	44	50	50	50
Leeftijd oudste ondernemer 2009	55	51	52	49	56
Moderniteit 2001 (%)	32	36	36	32	36
Moderniteit 2009 (%)	28	29	39	44	45
Totaal investeringen (*1.000)	429	481	1094	1565	1454
Gemiddeld inkomen 2001-2003 (*1.000)	45	36	49	51	56
Gemiddeld inkomen 2007-2009 (*1.000)	60	52	43	42	62
Verhouding mutatie schuld/investeringen		1%	35%	52%	44%

Tabel 2 Kenmerken van glastuinbouwbedrijven, ingedeeld naar verandering vreemd vermogen					
	afname > 20%	-20% tot + 20%	toename tot 100%	toename > 100% wel mutatie ondernemers	toename > 100% geen mutatie ondernemers
Mutatie schuld (*1.000)	-204	30	298	3181	1486
Schulden 2001 (*1.000)	362	449	791	711	395
Schulden 2009 (*1.000)	158	479	1088	3892	1880
Oppervlakte glas 2001 (ha)	1.2	0.9	1.5	2.1	1.3
Oppervlakte glas 2009 (ha)	1.2	1.0	1.7	3.5	2.0
Leeftijd oudste ondernemer 2001	47	43	43	44	37
Leeftijd oudste ondernemer 2009	55	52	48	48	43
Moderniteit 2001 (%)	28	25	27	36	29
Moderniteit 2009 (%)	19	20	22	37	33
Totaal investeringen (*1.000)	396	538	818	3519	1946
Gemiddeld inkomen 2001-2003 (*1.000)	70	79	67	110	122
Gemiddeld inkomen 2007-2009 (*1.000)	57	17	21	-138	-54
Verhouding mutatie schuld/investeringen		6%	36%	90%	76%

De toename van de schuld hangt samen met het doen van investeringen en met de hoogte van het inkomen. Bij de melkveebedrijven komt de toename van de schuld in vergelijking met de investeringen duidelijk lager uit dan bij de glasbedrijven. Dit geldt vooral bij de bedrijven waarvoor de schuld met meer dan 100% is gestegen.

Bij die melkveebedrijven is de toename van de schuld 52% en van de investeringen 44% van de investeringen, bij de glastuinbouw is dit 90 respectievelijk 76% (tabel 1 en 2, onderste regels). Deze verschillen zijn zeker voor een deel te verklaren door het verschil in inkomen in de afgelopen jaren (2007-2009). In de glastuinbouw was het inkomen in die jaren zelfs duidelijk negatief op de bedrijven met een forse schuldtoename. Glasbedrijven met minder schuldtoename of een daling van de schuld kenden de laatste jaren wel een positief inkomen.

Grote inkomensverschillen glastuinbouw

Binnen de glastuinbouw zijn de inkomensverschillen over de jaren 2007-2009 tussen de vijf groepen veel groter dan bij de melkveebedrijven. Opmerkelijk is dat zowel bij de melkvee- als de glasbedrijven de inkomens in 2007-2009 het hoogste zijn op de bedrijven die hun schuld in 2001-2009 hebben verlaagd. Voor een deel kan het verschil in schuldenlast, dus in de financieringsuitgaven, hiervoor een verklaring zijn, maar het zijn gemiddeld wel kleinere bedrijven. De vrij incidentele situatie dat zowel in de glastuinbouw en de melkveehouderij het inkomen op veel bedrijven in 2009 uitermate laag, zelfs negatief was, speelt hier zeker een rol. In het voordeel van de bedrijven met een forse schuldengroei is overigens wel dat de moderniteit van het bedrijf (stallen, kassen, machines en dergelijke) is toegenomen. Bij de andere groepen bedrijven is er de komende jaren dan ook eerder de noodzaak om opnieuw te investeren om het bedrijf up to date te houden. In die groepen van bedrijven zal echter wel bij een deel van de ondernemers sprake zijn van afbouw van het bedrijf.

